

دیدگاه متفاوت: آخرین تیر ترکش

با گذشت یک هفته از آغاز به کار رییس کل جدید بانک مرکزی، قرار است امروز پنج شنبه مورخ 11/5/1397 از بسته جدید ارزی دولت رونمایی شود.

هرچند منتقدان به عملکرد ارزی دولت معتقدند که بسته جدید ارزی نیز ادامه اشتباهی است که پیش از این سیاستگذار پولی توشه راه خود قرار داده بود، با این حال باید دید واکنش بازار به این بسته جدید سیاستگذار پولی بازار را به کدام سو می کشاند .

هفته گذشته بود که با تایید حسن روحانی، رییس کل جدید بانک مرکزی به کار گمارده شد تا از این پس رییس کل جدید سکاندار سیاست های پولی بانک مرکزی باشد . بر این اساس ولی الله سیف بعد از پنج سال تکیه بر صندلی ریاست این بانک، از سمتش کنار رفت و عبدالناصر همتی جایگزین وی شد .

قرار بر این بود تا رییس کل جدید بانک مرکزی بعد از تایید دولت، از بسته جدید ارزی اش رونمایی کند و ثبات از دست رفته بازار را به آن بازگرداند . بر این اساس امروز پنج شنبه قرار است که از این بسته ارزی رونمایی شود تا شاید سیاست هایی که در پس آن نهفته است لختی به کار بازار بیاید و به تثبیت قیمت های آن منجر شود .

دلار دولتی 5500 تومان

بر اساس گمانه زنی های انجام شده، این بسته ارزی حاوی سیاست هایی است که نشان می دهد سیاستگذار به دنبال تکرار اشتباهات چند ماه اخیرش است . آنطور که شنیده می شود، قرار بر این است دلار دولتی از کانال چهار هزار تومان عبور و وارد کانال 5 هزار تومانی شود . این درحالی است که در روز 21 فروردین سال جاری و به دستور معاون اول رییس جمهور سیاست تک نرخ دولت به حیطة اجرا درآمد و ارز رسمی قیمت 4200 تومان به خود گرفت . حال با گذشت تنها چند ماه از اجرای این سیاست ارزی و بعد از تغییرات قیمتی ایجاد شده در آن، قرار است ارزهای 5500 تومانی جای خود را به این ارزهای 4200 تومانی بدهند و معاملات بازار از این پس با این ارزهای جدید پوشش داده شود .

عرضه ارز پتروشیمی ها به بازار ثانویه

اما بسته سیاستی دولت تنها محدود به تغییرات قیمتی در ارز دولتی نمی شود . داستان اصلی موضوعی است که اعضای اتاق بازرگانی از ماه ها قبل آن را از دولت مطالبه می کردند و خواهان اجرای هرچه سریع تر رسیدگی به این خواسته بخش خصوصی بودند . آن طور که از خبرها برمی آید، قرار است تعیین تکلیف های جدید ارزی برای پتروشیمی های بازار صورت گیرد . بر این اساس قرار بر این است عرضه ارز پتروشیمی ها به عنوان یکی از بزرگترین توزیع کنندگان ارز حاصل از صادرات غیرنفتی، با موافقت و بخشنامه رسمی دولت، در بازار ثانویه عرضه شود و دیگر الزامی به فروش آن به نرخ دولتی یا همان نرخ موسوم به 4200 تومانی برای آنها وجود نداشته باشد . جزییات این تکلیف جدید ارزی حکایت از آن دارد که شرکت های پتروشیمی، فولادی و معدنی 20 درصد از صادرات خود را به نرخ طرح های توسعه ای و 20 درصد را با نرخ بازار ثانویه می توانند بفروشند . همچنین این شرکت ها باید 60 درصد باقی مانده از منابع ارزی خود را با نرخ 5500 تومان به بازار ثانویه بدهند . بر این اساس قرار است بخش عمده ای از ارزهای پتروشیمی ها وارد بازار ثانویه شود که اجرای چنین سیاستی می تواند بار فروش ارزهای این گروه کالایی با نرخ دولتی را از دوش آنها بردارد .

نرخ های 8000 تومانی در بازار ثانویه

اما از همین ابتدای امر روشن است که اگر سازوکار مشخصی از این تکالیف جدید ارزی مشخص نشود می توان شاهد پیشروی بازار به سمت رانت خواری های جدید ارزی بود که به زودی باید در گوشه و کنار بازار از آن پرده برداری کرد . اگر کمی به عملکرد چند وقت اخیر بازار ثانویه ارزی دقت کنیم، حاصل آن چیزی است که در هاله ای از ابهام قرار دارد و هنوز روشن نشده که تجار در این بازار ارزی که بر اساس نرخ های توافقی بنای آن گذاشته شده است، ارزیهایشان را از چه راهی مورد معامله قرار می دهند . اما آنچه از مسوولان اتاق بازرگانی شنیده شده، حکایت از این دارد که از این پس قیمت پیشنهادی در بازار ثانویه 8000 تا 8500 تومان خواهد بود و دلار 4200 تومانی فقط برای واردات کالاهای اساسی و دارو اختصاص می یابد و ارز صادرکنندگان عمده غیرنفتی از سامانه نیما به بازار ثانویه منتقل می شود .

بازگشت صرافی ها

همچنین خبرها حاکی از این است که بانک مرکزی به دنبال بازگرداندن صرافی های مجاز به چرخه ارزی است و احتمالاً توافقات ارزی صادرکنندگان و واردکنندگان بر بستر صرافی ها انجام خواهد شد که نرخ پیشنهادی برای آن بین 8000 تا 8500 تومان اعلام شده است .

حال پتروشیمی ها که تا پیش از این به راحتی می توانستند ارزهای دولتی را با نرخ 4200 در اختیار بگیرند و با نرخ های چند برابری در بازار آزاد به فروش برسانند، امروز پنج شنبه باید در بازار ثانویه ارزی جا خوش کنند و با نرخ هایی که هنوز هم اطلاع دقیق از آن در دست کسی نیست اقدام به خرید و فروش ارزهای موردنیازشان کنند .

اما فروش ارز پتروشیمی ها و فولادی ها در بازار ثانویه موضوع جدیدی نیست و از مدت ها قبل این توصیه های سیاستی مطرح بود که دولت ارز پتروشیمی ها را هم به بازار ثانویه ارزی بکشد تا از این پس ارز مورد نیاز این گروه کالایی هم از این بازار ارزی تامین شود . فعالان اقتصادی معتقدند با این روش طرف عرضه تقویت شده و به دنبال آن قیمت های کاذب از بین می رود هرچند بسیاری این فرآیند را به سود پتروشیمی ها و فولادی ها می دانند و می گویند سود اصلی این کار به جیب پتروشیمی ها می رود که نتیجه آن هم افزایش ارزش سهام آنها در بورس است . اما با این حال کارشناسان اقتصادی به دولت پیشنهاد داده اند در صورت عملی شدن این سیاست، مالیات پتروشیمی ها را افزایش دهد تا از رانت های جدید ارزی در بازار جلوگیری شود .

اما تا اینجای کار آنچه نامشخص جلوه می کند سازوکاری است که بر اساس آن در بازار ثانویه ارزی، ارزهای مورد توافق طرفین نیازهای ارزی معامله گران را تامین می کند . بر این اساس با وجود آنکه هفته ها از آغاز به کار این بازار جدید ارزی می گذرد اما هنوز هم ابهامات سیاستی این بازار جدید ارزی خودنمایی می کند . چه آنکه هنوز هم مشخص نشده قرار است توافقاتی که بین طرفین صورت می گیرد براساس چه نرخ بازار ارزی کشور را هدایت کند . همین موضوع مویب آن است که با وجود تغییرات اساسی در سیاست های ارزی دولت، باز هم دست های پشت پرده در بازار ارزی وجود دارند و به نوعی هنوز هم افسار بازار در دست عده ای است که می توانند با بهره کشی از سیاست های ارزی و نادرست دولت، دست به رانت خواری های گسترده و عظیمی در این فضای ملتهب اقتصادی کشور انجام دهند .

ادامه رانت خواری

بر این اساس اگر دولت بخواهد جلوی رانت خواری های جدید این بار در بازار ثانویه را بگیرد، بهتر آن است که نرخ های توافقی این بازار در قالب اطلاعیه های دولتی در اختیار عموم قرار گیرد و مشخص شود این توافقات ارزی به چه میزان در این بازار انجام می شود . شاید تنها در این صورت بتوان جلوی رانت و فساد بازار ارزی را گرفت .

از طرفی نکته ای که نامشخص است این است که اگر همزمان با اصلاح قیمت ارز در بازار پتروشیمی ها، مبنای محاسبه قیمت خوراک پتروشیمی ها به قیمت بازار ثانویه صورت نگیرد به معنای اعطای رانت عظیم به شرکت های پتروشیمی و کاهش درآمدهای دولت است.

آزمون و خطای بازار

بنا بر این نگاهی به مجموع سیاست‌هایی که دولت تا امروز در بازار ارزی کشور به حیطة اجرا گذاشته است، نشان می‌دهد اهدافی که دولت در پس این سیاست‌ها دنبال می‌کرده تنها آزمون و خطای بازار بوده و هنوز هم دولت قانع نشده سیاست راهبردی و بلندمدتی که بتواند بازار را در یک مسیر باثباتی قرار دهد برای بازار ارزی کشور طراحی کند .

اما آنچه در پس این بسته سیاستی جدید دولت نهفته است نشان از آن دارد که دولت باز هم به دنبال هدایت بازار با سیاست‌های دستوری است؛ دستوراتی که تا امروز آنقدر گلوی بازار اقتصادی کشور را فشار داده که ماه‌هاست رنگ از رخسار بازار ارزی کشور گرفته است و بی‌ثباتی‌های گسترده‌ای را در آن موجب شده است .

اما اگر قرار بود بازار با این سیاست‌های دستوری به جایی برسد، امروز شاید نشانی از ثبات ارزی را در آن می‌دیدیم و دولت مجبور نبود هربار به دنبال شکست‌های سیاستی‌اش در بازار ارز دست به تصمیمات جدید ارزی بزند و هر بار بخواهد بازار را با تصمیمی جدید هدایت کند .

اما در این بسته جدی ارزی، قرار است تغییراتی در نحوه ارائه ارز مسافرتی هم ایجاد شود به این معنا که تا سقف مشخصی ممکن است به هر فرد آن هم برای یک بار در سال، ارز با نرخ دولتی داده شود و مابقی تا سقف تعیین شده، از بازار ثانویه تامین شود .

بر اساس قواعد فعلی تخصیص ارز مسافری، بسته به دوری یا نزدیکی مقصد، هر مسافر معادل 500 یا هزار یورو ارز با نرخ دولتی دریافت می‌کند که بهای آن به طبق نرخ مصوب حدود 2.5 تا پنج میلیون تومان خواهد بود اما به واسطه اختلاف قیمتی شدید میان ارز دولتی و ارز غیررسمی، بهای این میزان ارز در بازار غیررسمی معادل شش تا 12 میلیون تومان برآورد می‌شود . در این وضعیت تخصیص ارز دولتی به هر مسافر به منزله تخصیص رانت 3.5 تا هفت میلیون تومانی بوده است . مشخص است که بازار ارزهای مسافرتی تا امروز پنج شنبه تنها منبع رانت خواری بوده و غیر از به حراج گذاشتن ذخایر ارزی دولتی هیچ نتیجه‌ای نداشته است و تنها به خروج سرمایه‌های بیشتری در اقتصاد منجر می‌شود که هیچ بازتاب مثبتی بر توسعه اقتصادی کشور نخواهد داشت .

بر این اساس اگر دولت که به ظن خودش به دنبال تثبیت بازار و جلوگیری از فساد در بازار است، به جای اعمال سیاست‌های دستوری چتر نظارتی‌اش را در بازار گسترده‌تر کند می‌تواند به نتیجه بخشی این بسته سیاستی امیدوار بود اما اگر بخواهد باز هم به راهی که تا به امروز در پیش گرفته بود ادامه دهد، نه می‌تواند به بسته‌های سیاستی جدید دولت دل خوش کرد و نه به کاهش قیمت‌های بازار و به آرامش رسیدن آن و با نزدیک‌تر شدن به آغاز تحریم‌های آمریکا باید شاهد به هم ریختگی بیشتر در بازار ارزی کشور باشیم .

دولت به دنبال شناور کردن نرخ ارز است

در همین رابطه مسعود کیمیایی اسدی، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران درباره این سیاست جدید ارزی اظهار کرد: معنی و مفهوم این سیاست این است که دولت نرخ بازار را به عنوان نرخ واقعی قبول کرده و می‌خواهد به قول رییس مجلس، قیمت ارز شناور باشد و آن را کنترل کند و از این پس نقش نظارتی خود را بیشتر کند تا اینکه تعیین‌کننده نرخ باشد .

به گفته وی، بر این اساس دولت می‌خواهد روی بازار ثانویه نظارت داشته باشد و صادرکننده و واردکننده با یک نرخ توافقی، ارز خود را تبادل کنند و دولت فقط ناظر باشد .

این عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران خاطرنشان کرد: در بسته جدید، بازار ثانویه به عنوان مرجع نرخ رسمی کشور مدنظر خواهد بود و دلار 4200 تومانی فقط برای واردات کالاهای اساسی و دارویی تخصیص داده شود و دیگر وارد سامانه نیما نشود . بر این اساس بقیه ارزهای پتروشیمی، فولاد یا ارزهایی که بعد از نفت قابل توجه هستند، به سمت بازار ثانویه می‌روند و در آنجا قیمت توافقی بین صادرکننده و واردکننده صورت می‌گیرد و صادرکننده، ارز خود را به واردکننده اختصاص می‌دهد .(جهان صنعت)